

ілюстрація невинних прогресивних змін навколо непохитного символу нової державності – греблі.

Література

1. Купенський Н. Мова заперечення голодомору: сліпота, гіпноз, одержимість, фетиш. URL: <https://tinyurl.com/r77ecqh>
2. Nair J. Mc. Mary Poppins and the Soviet Pilgrimage: P.L.Travers's Moscow Excursion (1934). *PORTAL Journal of Multidisciplinary International Studies*, 2012. URL: <https://www.proquest.com/docview/2201475633>
3. Plummer K. Historicist: A Toronto Journalist Reports from the USSR in 1932. *Torontoist*, 2015, №8. URL: <https://torontoist.com/2015/08/historicist-a-toronto-journalist-in-the-land-of-the-soviets/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-262-6-49>

Г. ЯРМОЛЕНКО

Черкаський національний університет

МІЛТИ-ПСЕВДОНИМИ В РОМАНІ СЕРГІЯ ДЗЮБИ Й АРТЕМІЯ КІРСАНОВА «ПОЗИВНИЙ «БАНДЕРАС»

Останнім часом у лінгвістичній науці спостерігаємо значний інтерес до псевдонімів як одного з різновидів власних назв. Особливе зацікавлення викликають позивні учасників АТО/ООС.

Н. М. Павликівська визначає псевдонім як різновид антропоніма, приbrane (вигадане) особове іменування, яке використовують представники окремих груп суспільства (письменники, публіцисти, композитори, актори, художники, співаки, громадсько-політичні діячі, злочинні елементи) поряд із своїм справжнім іменем та прізвищем або замість них із метою конспірації через причини особистісного, політичного та юридичного характеру [1, с. 9].

Псевдоніми – не однорідна група онімів. Відповідно до сфери діяльності їхніх носіїв М. М. Торчинський виділяє декілька підгруп.

Однією з них є міліті-псевдоніми – вигадані особові назви військових діячів [2, с. 148–149].

У дослідженні під поняттям «міліті-псевдонім» розуміємо різновид псевдоніма, самоназву чи отриману з метою конспірації назву військового (лікаря, капелана), а також волонтера й ототожнюємо поняття «міліті-псевдонім» і «позивний».

Мета роботи – проаналізувати мотиваційні особливості міліті-псевдонімів, зафіксованих у романі «Позивний «Бандерас»». Основним методом дослідження фактичного матеріалу є описовий.

Відповідно до мотиваційних ознак Н. М. Павликівська виділяє такі принципи номінації осіб: «людина як така, або характерні риси носія»; «людина в суспільстві» (характеристика трудової діяльності, національно-етнічна характеристика, соціальний статус тощо); «людина й навколишній світ» (характеристика носія щодо географічних об'єктів, реалій флори та фауни) [1, с. 10].

Назва роману Сергія Дзюби й Артемія Кірсанова налаштовує читача на те, що у творі йтиметься про військового із позивним «Бандерас». Чи не перше, що спадає на думку, це чоловік із гарною, як у голлівудського актора іспанського походження Антоніо Бандераса, зовнішністю. Однак у романі лише зауважено, що капітан мав вольове обличчя й важкий погляд. Тобто мотивом номінації капітана Сасенка слугувала не зовнішність. Окрім того, позивний «Бандерас» співзвучний із прізвищем українського політичного діяча, одного із ідеологів і теоретиків українського націоналістичного руху ХХ століття Степана Бандери. Однак політичні погляди так само не були мотивом номінації військового:

– **Бандерас**, – майже без роздумів відповів я.

– Це щось націоналістичне?

– Ні: Антоніо Бандерас – голлівудський актор, – пояснив я. Так колись мене дівчина прозвала за запальну вдачу.

Отже, мотивом найменування головного героя роману слугували його риси характеру. За мотиваційною ознакою міліті-псевдонім «Бандерас» належить до групи «людина як така». До цієї ж групи зараховуємо позивний нацгвардійця Сергія Башкова «Індіанець»: «До АТО я працював звичайним барменом у київському рок-пабі. Там я навчився безпомилково читати по обличчях

відвідувачів їхні невдоволення та бажання. Вивчати людей, більше слухати, ніж говорити – завжди було моєю усталеною нормою поведінки. Саме тому друзі і прозвали мене мовчазним та уважним індіанцем». Отож позивним бійця стало колишнє прізвисько, яке він отримав ще в мирному житті.

Зовнішній вигляд та місце народження й проживання є мотивом номінації бійця Сергія Коржука: *«Західняк із верховини рядовий Сергій Коржук із позивним «Говерла» високий на зріст, потужної статури...»*. Як відомо, Говерла – найвища вершина українських Карпат і найвища точка України.

Рядовий Максим Горшков мав позивний *«Мореман»*, оскільки був родом із Одеси – міста моряків. У морському сленгу «мореман» – досвідчений моряк, морський вовк. Напевно ми не знаємо, чи був рядовий під час мирного життя пов'язаний з морем, але мотив номінації очевидний – місце, де народився й проживав військовий.

Мотивом вибору позивного *«Купол»* була, безперечно, зовнішність майора Коцюби: *«Форма обличчя Купола була трикутна: високе чоло, виступаючі вилиці, випнуте трохи вперед підборіддя»*.

Як відомо, людина може мати не один псевдонім, а значить і не один позивний. У романі йдеться про те, як група розвідників під керівництвом Бандераса вирушає на пошуки диверсанта *«Ходока»*. Звичайно ходоком називають особу, яку посилають куди-небудь із певним дорученням. Згодом ми дізнаємося, що *«Ходоком»* виявився *«Борода»* – *«велетень-бородань у десантному береті з типовим татуюванням «ВДВ» на плечі»*. Мотивом найменування слугувала зовнішність диверсанта.

Отже, аналіз фактичного матеріалу засвідчив, що класифікація псевдонімів загалом і міліті-псевдонімів зокрема за мотиваційними ознаками потребує подальшого вдосконалення.

Поділяємо думку багатьох, що поширення знань про воїнів АТО/ООС через інформацію про їхні псевдоніми є ознакою пам'яті сучасного українського суспільства. «Словник псевдонімів воїнів АТО» є яскравим тому прикладом. У перспективі цікаво було б дослідити позивні волонтерів, медиків, капеланів.

Література

1. Павликівська Н. М. Українська псевдонімія ХХ століття : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01. Київ, 2012. 36 с.
2. Горчинський М. М. Денотатно-номінативна структура антропонімікону української мови. *Наукові праці Кам'янець-Подільського держ. ун-ту: Філологічні науки*. Випуск 15. Т. 1. Кам.-Подільський : Аксиома, 2007. С. 146–150.